

Anne Teresa De Keersmaeker © Danny Willems

van Bach in. Mark Lorimer verschijnt nu ten tonele en ook hij verkent, maar dan in een hoekiger, springeriger idioom de ruimte. Als je goed toekijkt merk je echter dat beide dansers plots, met kleine verschuivingen in tijd en plaats dezelfde bewegingen uitvoeren en dan weer elk hun weg gaan. Hierdoor vermoed je dat er toch soort een structuur is die de diverse bewegingen samenhoudt. Dat principe draagt de hele voorstelling: ze is opgebouwd uit heel veel kleine choreografieën die telkens onmiskenbaar één of hoogstens enkele dansers ‘toehoren’, maar waaruit toch ontmoetingen of merkwaardige spiegeleffecten, echo’s tussen de bewegingen, ontstaan. Diezelfde intrigerende verhouding bestaat ook tussen de dans en de muziek: nu eens spelen ze duidelijk op elkaar in, dan weer evolueren ze los van elkaar.

Sneeuwwolke

Vaak laat *Zeitung* geloven dat de dansers improviseren, vooral omdat de vele kleine constellaties en solomomenten, elk met hun idioom, de individuele dansers op de voorgrond brengen. Toch ligt hun complexe parcours volledig vast. Dat blijkt al kort na de opening, als Moya Michael en Elizaveta Penkova quasi unisono dansen. Deze scène werd, in tegenstelling tot de meeste andere, niet door de dansers zelf ontwikkeld, maar uitgewerkt met David Hernandez. Ook hier wordt het unisono niet aangehouden, maar drijven de dansers uit elkaar om elk voor zich, met een groot tijdsverschil, dezelfde dans verder te zetten of, in het geval van Michael, in omgekeerde volgorde uit te voeren. Soms lijkt het gebeuren door al die verschuivingen ei zo na in totale chaos te verzinken. De dansers wervelen dan in een wirwar, als een sneeuwwolke, door elkaar heen.

HET IS MET CHOREOGRAFIE ALS MET ELK SCHRIJVEN: HOE MEER DE WOORDEN IN HET GELID VAN DE BRILJANTE VORM GEDWONGEN WORDEN, HOE MOEILIJKER ZE RUIMTE LATEN VOOR DE ZWARTE GATEN DIE VALLEN TUSSEN TWEE GEDACHTEN. TERWIJL HET DIE ZWARTE GATEN ZIJN DIE VAN EEN TEKST MEER MAKEN DAN EEN SCHITTERENDE COMPOSITIE.

Maar zelfs dan lijkt het nog alsof alle dansers door talloze geheime draden met elkaar verbonden zijn. Dat tonen ze soms ook letterlijk door koordjes te spannen van danser naar danser en daarna in elkaar grijpende cirkels te beschrijven. Later wordt dat ook muzikaal duidelijk. Als Weberns bewerking van Bachs eerste *Fuga Ricercata* weerklinkt, waarin elke muzikale lijn zijn eigen instrument meekreeg, vallen plots alle figuren even samen in een grote figuur, die getekend wordt door een sierlijke schuin opwaartse beweging van armen en lichamen – een beweging die Penkova in het begin al aangaf. Na dit ‘hoogtepunt’ valt de structuur echter weer langzaam uiteen tot zijn elementaire deeltjes, zoals de openingsdans van Loemij, die ook het slotbeeld vormt.

Het beeld van de sneeuwwolke werkt ook op een andere manier: ook waar je een patroon ontdekt in de chaos wordt dat niet dominant, maar blijft elk sneeuwvlokje uniek. Je ziet zelfs bewegingen die volstrekt nieuw zijn voor dit gezelschap. Gedenkwaardig is bijvoorbeeld hoe Tale Dolven, met een voorovergebogen lijf, alsof ze onder een touw doorgaat, traag heen en weer wiebelt op haar benen. Ze balanceert op de rand van het evenwicht, komt weer overeind en stuikt even later in als een marionet. Zonder aanwijsbare oorzaak komt er dan weer tekening in het gebeuren. Met Williams voert ze een soort travelling, met een zijdelings schuivende pas, naar links uit. Samen met hem komt ze met dezelfde, maar nu haast stotterende beweging, terug naar rechts. Deze bewegingen zijn zo complex en gedetailleerd dat ze heel wat inleving van de dansers vergen. En net die inleving doet je geloven dat het ter plaatse bedacht wordt. Hun suggestiviteit wordt versterkt door de open structuur van het werk.

De muziekkeuze weerspiegelt die wisselwerking tussen het unieke moment en het grote geheel, tussen schijnbare willekeur en latente orde. De muziekkeuze van *Zeitung* is op zich al bijna een programmaverklaring: Bach naast Webern zetten, dat lijkt op het samenbrengen van twee onverzoebare muzikale werelden. Bij Bach past elke noot binnen een wonderlijke wiskunde van het geheel, bij Webern zijn de verbanden tussen de noten precair, staat elke noot er vooral voor zichzelf. Met Schönbergs meeslepende laatromantische muziek als overgang krijg je zo de hele ‘Werdegang’ van het westerse idee van Schoonheid muzikaal in beeld. Alhoewel. Het centrale muziekstuk in *Zeitung* is Bachs *Fuga Ricercata a 6 voci* uit *Das Musikalische Opfer*. De eerste keer wordt het door Alain Franco live op piano gespeeld. De tweede keer hoor je Weberns bewerking: hij gaf elke stem in het werk een eigen instrument mee. Die operatie ontleedt de soms duizelingwekkende opeenvolging van noten bij Bach tot zes onderscheiden stemmen. Dat maakt de muziek kaler, maar ook transparanter. Je kan op de onderscheiden stemmen inzoomen of het geheel in ogenschouw nemen. Het detail en het geheel tegelijk ervaren. Dat is ook de wonderlijke structuur van *Zeitung*.

Het gaat nog steeds om schoonheid. Dat kan De Keersmaeker niet opgeven. Maar het smartelijk onmogelijke en onmogelijk heerlijke van die schoonheid schuren hier op een onwaarschijnlijke manier tegen elkaar aan. Zoals je naar Bach luistert in de wetenschap dat die muziek nooit meer kan gemaakt worden, zoals je in Webern de zoektocht naar die ene finale klank voelt. ☺